

KƏSİŞƏN YOLLAR

Ağdərədə ayrılıb, Naxçıvanda görüşdük

Adətən bir yerə gəzməyə və yaxud elə-belə, yolüstü maraqlı xəbərə səfər edəndə özümədən asılı olmadan hər şeylə maraqlanmağa, tanış simalar axtarmağa çalışıram. Öncədən deyim ki, göz yaddaşım məni çox az-az hallarda aldadıb. Bir dəfə gördüyüm insanı illər sonra görəndə də tanıyıram. Hətta bir az söhbət edəndən sonra az qala həmin adamla olan tanışlığımızın tarixini də danışmağa başlayıram. Çoxlarına qərribə gəlsə də, ünsiyyət qurmaq, adamları yaddaşma köçürmək bir növ mənə də verdiş halını alırdı. Hətta bəzən yaxınlarım bu qədər insanları necə tanıdığımı, necə yadımda saxladığımı şübhə ilə yanaşırlar. Olsun... Hər halda tanışlığın kimsəyə zərəri olmaz. Üstəlik, hər kənddə, hər eldə bir dostun olması elə həmin kənddə, həmin eldə özünə bir ev, bir sığınacaq tapmağın kimi bir şeydi. Naxçıvan səfərim zamanı onunla üz-üzə gəldik. Tam səmimi deyim ki, öncə yerləş, boy-buxunu diqqətimi çəkdi. Hiss etdim ki, bu yerləş, bu boy-buxun mənə tanışdı, onunla hardasa yolumuz kəsişib. Sonra söhbət başladı...

Haşiyyə: Şulan Məşdi oğlu Abışov 1966-cı ilin avqustunda Naxçıvanın Babək rayonunun Cəhri kəndində doğulub. Elə bu kənddə də 8 illik məktəbi bitirdikdən sonra Naxçıvan şəhərindəki 32 nömrəli orta texniki peşə məktəbini bitirə-

Bəli, mən Qarabağla, torpaqlarımızın işğalı ilə bağlı yazdığım yazılarda həmişə cəbhədə, ön səngərdə, hətta əsgər və qaçqın düşərgələrinə yardım aparan karvanlarda kifayət qədər maraqlı insanlarla qarşılaşdığımı vurğulamışam. Və onların çoxunun adı o illərdən qalan yaddaş dəftərimdə hələ də saxlanılır. Əksəriyyəti də özlərini ya adları, ya soyadları, ya da kəndləri ilə qeyd edirdilər. Tək-tək ünvan sahibləri var ki, onlar mənə müsahibə verərkən özləri barəsində də ətraflı danışılar...

Bugünkü kimi yadımdadı, ilk dəfə Dağlıq Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə o vaxtlar OMON adlandırılan könüllülər gəlmişdilər. Doğrudur, sonradan OMON-çular artıq rəsmiləşdi, onlar Daxili İşlər Nazirliyinin təki-bində xüsusi bir qurum oldular. Və yadımdadı ki, o zamanlar Daxili İşlər naziri olan mərhum Məhəmməd Əsədovun əmri ilə yaradılmış həmin quruma general Ramiz Xosrov oğlu Məmmədov rəhbərlik edirdi. Bu "uşaqlar" ölümün üstünə gedirdilər. Onların adı da, onların sorağı da düşmənin bağırnı çatlırdı. Sadə dildə desəm, bu laydivar oğlanların canında bir pələng, bir

nistanla sərhəd bölgədə vəziyyət təhlükəli bir həddə gəlib çatmışdı. Düşmən Sədərək istiqamətində hər gün təxribatlar törədirdi. Bax, belə bir vaxtda Naxçıvan Muxtar Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin tabeliyində xüsusi təyinatlı

polis dəstəsi yaradılmışdı. Əsasən könüllülərdən, silahla davranmaq bacarığı olanlardan ibarət olan bu dəstə Nazirliyin əməkdaşları tərəfindən təlimlərə cəlb edilib və onların döyüş qabiliyyəti yüksəldilirdi. Və xüsusi təyinatlılar da artıq Naxçıvanın müdafiəçiləri sırasına daxil edilmişdilər. Şulan Abışov bu müraciətdən xəbər tutan kimi dərhal nazirliyə gəlmiş və qısa söhbətdən sonra onu Xüsusi Təyinatlıların sıralarına qəbul etmişdilər. İndi o, bir vətənsəver övlad kimi öz döyüş dostları ilə birlikdə səngərdəydi. Artıq Sədərək, Hauş, Yuxarı Buzqov, Gərməçataş, Şada, Batabat, Bəyehməd, Kirid və digər sərhəd kəndlərinin qorunması uğrunda gedən döyüşlərdə xüsusi təyinatlıların göstərdiyi şücaət tək-cə Naxçıvanda yox, onun hüdudlarından kənar da danışılırdı. İndi Şulan Abışov xüsusi təyinatlıların çavuşu kimi daha məsuliyyətli, daha diqqətli olmağa çalışır, onun komandanlığı altında olan döyüş yoldaşlarının hər biri üçün daxili bir məsuliyyət hissi yaşayırdı. Döyüş dostları kimi o da həm torpaq uğrunda döyüşür, həm də ona bir komandir kimi inanan dostlarının taleyi üçün narahat olurdu. Özü özünə he-sabat verir, özü-özündən bu cavab oğlanlar üçün əlavə diqqət, əlavə canıyananlıq tələb edirdi. Onun hər kəsə olan münasibəti döyüş dostlarına yaxşı məlum idi. Onlar da Şulan müəllimi həm böyük qardaş, həm dost, həm də komandir kimi çox istəyir, güvənirdilər. Elə Sədərək kəndindəki Qaraburun və Miltepə uğrunda gedən ağır döyüşlərdə Şulan müəllim iki dəfə yaralandı. Ciddi yaraları sağaldandan sonra 1992-ci ilin iyul ayında nazirliyin göstərişilə onu Bakıya - Polis Akademiyasına yola saldılar. Akademiyada uğurlu imtahanlardan

sonra o, kursant adını qazandı. İndi Babək rayonundan gəlmiş və döyüş yolu keçmiş bu cavan oğlan hər bir polis zabitanın keçib mənimsədiyi elmin sirlərini öyrənməklə məşğul idi. Lakin...

Ölkədə siyasi hadisələr öz məcrasından çıxmaqda idi. Müstəqillik əldə etmiş Azərbaycanda 1993-cü ilin sonlarına qədər demək olar ki, bir hakimiyyətsizlik, bir başıpozuqluq hökm sürürdü. Ona görə də müxtəlif şəxslərin özəl dəstələri, eləcə də özünümüdafiə hissələri açıq-aşkar məhz həmin şəxslərin iradəsinə yerinə yetirirdi. Bax, belə bir vaxtda Akademiyanın rəhbərliyi təqribən 50-60 nəfərlik bir qrupu Ağdərə şəhərinin müdafiəsi üçün Kasaped şəhərinə göndərdi. Ağır döyüşlər gedirdi. Tam formalaşmamış Milli Ordunun hissələri, könüllülər... eləcə də Xüsusi Təyinatlılar... polis qüvvələri... bir sözlə, belə bir durumda Kasaped kəndindən əks hücum keçən qrupun bu qeyri-bərabər döyüşdə iki nəfəri yaralandı. Döyüş 1993-cü ilin mart ayının 7-də olduğundan həmin tarix Şulan müəllimin dəqiq yadında qalıb. Çünki o özü də həmin döyüşdə üç gün Ağdərə şəhərində tək döyüşmək məcburiyyətində qalmışdı. Yalnız üç gündən sonra ərazidə olan qüvvələr Nəcməddin Sadıqov və general-mayor Ramiz Məmmədovun rəhbərliyi altında əks hücum keçərək Qlobus, Vişqa və Qəbiristanlıq adlanan yüksəklikləri düşməndən geri ala bildi. Bu döyüşlərin iştirakçısı olan Şulan Abışov Akademiyaya qayıdandan sonra öz raportuna əsasən kö-nüllü şəkildə 43 nəfərlə birlikdə Murov dağına aşmaqla Kəlbəcərin müdafiəçilərinin köməyinə getmişdi...

... Söhbət edirik. Əslində bu, söhbətdən daha çox o illərə qayıtmaq idi. O illərə ki, onda yer, göy qan ağlayırdı... onda Azərbaycan qan içində idi... onda qaçqınların, köç-künlülərin fəryadı, evləri gözləri önündə yandırılıb yağmalanan insanların "ah"ı ayaq tutub yeriyirdi. Biz hər ikimiz bu hadisələrin canlı şahidi kimi bir-birimizin sözünü kəsə-kəsə danışırıdık, xatırlayırdıq gözlərimizin önünə gətirirdik. O günlərimizin şahidi olan dostların, tanışların adını çəkirdik. Daha çox isə general Ramiz Xosrov oğlu Məmmədovdan danışırıdık. Onun tabeçiliyində olanlara qayğısından, diqqətindən, peşəkərliliyindən söhbət edirdik. Və bu söhbətin içərisində mən yaddaşım da ilişib qalmış bir meqamı da təzələyirəm. Xatırlayıram ki, həmin Kəlbəcər uğrunda gedən döyüşlərdə düşmənin vurduğu Mi-8 vertolyotumuzun həlak

olmuş ekipaj üzvlərinin nəşini məhz Şulan dostumun də daxil olduğu dəstə qarlı aşırımlardan keçirib aşağıya endirə bilmişdi. Bu döyüşlər anbaan Şulanın yaddaşına həkk olunub. Ona görə də o, hər bir hadisəni bütün detalları ilə elə danışır ki, bəzən mən özüm də heyrət edirəm. Şahidi olduğum meqamlar sanki gözü-mün önündə yenidən baş verir, yenidən o barıt qoxusu, o qan qoxusu bürüyür ətrafımı. Və belə bir meqamda Şulan xatırlayır ki, may ayının orata-larında onlar yenidən Polis Akademiyasına qayıdıblar. Təhsilini davam etdirmək istəyi bu qayıdılda da baş tutmayıb. Çünki iyun ayında həyəcan sığınacaq verilib. Avtobuslarla Binə hava limanına, oradan isə TU-154 tipli təyyarə ilə Gəncə hava limanına uçublar. General-mayor Ramiz Məmmədov, polkovnik-leytenant Mahir Əhmədov, eləcə də Daxili İşlər Nazirliyinin bir neçə yüksək rütbəli əməkdaşı da onlarla birlikdə olublar. Gəncədə baş vermiş qiyamın qarşısını almaq, eləcə də Gəncə hava limanını qorumaq tapşırığı almış 100-130 nəfərlik qrup artıq ilk dəqiqələrdən bu qədim şəhərdə nələr baş verdiyini anlamağa başladılar. Açıq-aydın görünürdü ki, Gəncədə hakimiyyət uğrunda silaha sarılan bir dəstə vətəndaş müharibəsindən, qardaş qırğının-dan çəkinmir. Ancaq general-mayor Ramiz Məmmədovun qətiyyəti, cəsarətli qərarları qiyamçılara hava limanına daxil olmaq imkanı vermədi. Akademiyanın kursantları müdafiəni düzgün təşkil etdiyindən onların istəkləri reallaşmırdı. Üç gündən artıq davam edən həmlələrə baxmayaraq, kursantlara üç nəfər qiyamçıni həbs edib Bakıya yola salmaq müəssər oldu. Lakin məqsədlərinə çatmaq üçün qan tökməkdən belə çəkinməyən qiyamçılar dördüncü gün hava limanını iriçaplı silahlardan, döyüş texnikalarından istifadə etməklə atəşə tutdular. Atılan mermilər hava limanını tamamilə yararsız hala saldı. Necə deyirlər, qardaş qardaş üzərinə tank, top, hətta qırıcı təyyarə və "krokadil" tipli vertolyotlar da qaldırılmışdı. Bütün bunlar nə qədər acınacaqlı və üzücü olsa da, kursantlar sona qədər hava limanının müdafiəsində qaldılar. Yalnız yaralıları və şəhidləri çıxartdıqdan sonra sonuncu iki nəfərlə birlikdə Şulan da hava limanını tərk etdi. Onlar Samux istiqamətində Mingəçevir Su Anbarının kənarından keçməklə Gürcüstan-Zaqatala istiqamətində hərəkət edib Şamaxı yolu ilə Bakıya qayıtdılar.

(ardı gələn sayımızda)

rək avtomobil çilingəri peşəsinə yiyələnib. Sonra Sovet Ordusunda xidmət edib. 1986-cı ildə hərbi xidməti başa vurduqdan sonra Kalininqrad vilayətində qalıb: həm işləyib, həm də qiyabi ali təhsil alıb. Qiyabi ali təhsilini Ukraynanın Dnepropetrovsk şəhərində davam etdirərkən bu ali məktəbin mexanika fakültəsində milliyetçə erməni olan müəllimlə sözləri düz gəlməyib. Onun azərbaycanlı olduğunu bilən millətçi erməni açıq şəkildə bildirib ki, mən erməniyəm və sənə də heç vaxt qiymət verməyəcəm. Vəziyyətin bu cür alınması onun təhsilini yarımçıq qoymağa məcbur edib. Yenidən Babək rayonuna qayıdıb. Və...

şir gücü var idi. Təəssüf ki, sonradan bu qüvvəni siyasətə qatdılar, siyasiləşdirdilər. Şükür ki, indi hər şey öz axarındadı, öz yerindədi. Nə isə...

Hə, yollarımız kəsişmişdi Şulan müəllimlə. Onda o, Bakıda Polis Akademiyasında təhsil alırdı. Həmin vaxt könüllülərdən ibarət xüsusi qrup ön cəbhəyə, yəni Ağdərə istiqamətinə göndərilmişdi. Bax, orada, Ağdərədə qarşılaşmışdıq Şulan müəllimlə. Ona qədər isə...

Haşiyyə: Düşmən torpaq iddiasına düşəndən sonra həyasızlığı getdikcə artmağa başladı. Tək-cə Dağlıq Qarabağda və onun ətrafında deyil, Naxçıvanda da artıq silahlar susmurdu. Demək olar ki, Ermə-